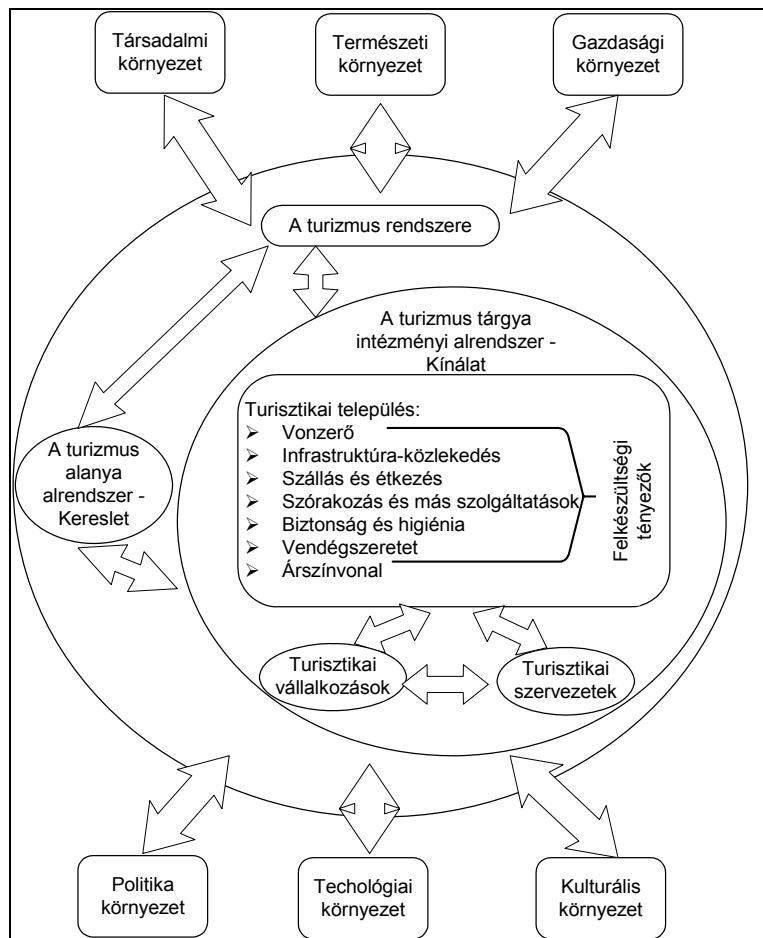

Bujdosó Zoltán – Dávid Lóránt – Játékos Edit

A helyi idegenforgalmi adóbevételek szerepe az Észak-magyarországi régióban

A turizmus gazdasági szerepe

Az idegenforgalom az emberi tevékenységek és kapcsolatok rendszerének képezi a részét. A turizmust kiemelve ebből a rendszerből és középpontba helyezve, a többi eddigi tevékenység külső környezetévé válik. Az idegenforgalom ezzel a külső környezettel szoros és dinamikus kapcsolatot tart fenn és nyílt rendszerként működik. Tehát mindazok a változások, amelyek a külső környezetben végbemennek befolyásolják a turizmus rendszerének működését és fordítva is igaz, a turizmus fejlődése a külső környezetre hatást gyakorol, kölcsönös kapcsolatot fenntartva. (Lengyel 1994)

1. ábra: A turizmus rendszere
Forrás: Saját szerkesztés Lengyel 1994 alapján

A turizmus külső környezetre gyakorolt hatása a természeti, gazdasági, társadalmi, kulturális, technológiai és politikai élet területén érvényesül, amelyek kimenetele lehet pozitív vagy negatív. (Puczko-Rátz 1998)

A turizmus hatásainak kimenetelét számos tényező befolyásolja, amelyeket a küldő és fogadó terület, illetve a turizmus alanyainak ismérvei egyaránt befolyásolnak:

- turizmus fejlettsége a küldő és a fogadó helyen,
- turisztikai desztináció életciklus görbéje,
- turizmus fajtája és típusa,
- turisták száma és motivációja,
- turisták típusa,
- turisták költési hajlandósága,
- fogadóterület turisztikai kínálata,
- fogadóhely általános természeti, gazdasági, társadalmi-kulturális és technológiai fejlettségi szintje,
- küldő terület általános természeti, gazdasági, társadalmi-kulturális és technológiai fejlettségi szintje,
- szezonális mértéke. (Mundruczó-Stone 1996)

Kezdetben az idegenforgalom hatásainak vizsgálatokor elsősorban a gazdasági hatásokat vették figyelembe, a későbbiek során a természeti és társadalmi-kulturális hatások elemzése is a vizsgálatok középpontjába került. (Mundruczó-Stone 1996) Gondoljunk csak a „balearizáció” fogalmának és az Alpokban végbement „Apokalipszis” fogalmának megjelenésére.

Mindkét esetben az idegenforgalom fejlesztésére irányuló törekvések – állami támogatással is – a turizmus pozitív gazdasági hatásainak (gazdasági élet élénkítése, jövedelmek növekedése, az elvándorlás megakadályozása) elérése céljából valósultak meg, szinte figyelmen kívül hagyva mindazokat a lehetséges hatásokat, amelyek a turizmus fejlesztése révén megvalósuló fejlődés eredményezhet. (Boers-Bosch 1994)

A turizmus gazdasági hatásait a küldő- és a fogadóhely viszonylatában is lehet elemezni. Azonban mindkét esetben alapfeltétel, hogy a turizmus területén rendszeres és megbízható adatok - statisztikai adatgyűjtés és standard interjúk keretében - álljanak az elemzők rendelkezésére az idegenforgalom valós hatásainak meghatározása érdekében. (Mundruczó-Stone 1996)

A turizmus gazdasági hatásainak alakulásában az alábbi tényezők játszanak kiemelt szerepet:

- küldő- és fogadóhely gazdasági életének fejlettsége,
- turisztikai desztináció életciklusa,
- fogadóhely idegenforgalmi fogadóképességének és felkészültségi tényezőinek jellemzői,
- turisták költésének mennyisége és szerkezete,
- turisztikai szezonális,
- turizmusból származó bevételek felhasználása,
- turizmust érintő jogi és közgazdasági szabályozás. (Mundruczó-Stone 1996)

1. táblázat: A turizmus pozitív és negatív gazdasági hatásai

POZITÍV HATÁSOK	NEGATÍV HATÁSOK
Fizetési mérlegre gyakorolt hatás (pozitív szaldó)	Fizetési mérlegre gyakorolt hatás (negatív szaldó)
Kereskedelmi mérlegre gyakorolt hatás (pozitív szaldó)	Kereskedelmi mérlegre gyakorolt hatás (negatív szaldó)
Jövedelemtermelő hatás (munkavállalók, vállalkozók, vállalatok és az állam, illetve a helyi önkormányzat)	Deviáns tevékenységek és magatartások megjelenése és elterjedése (adócsalás, valutázás, csempészes, fekete és szürke gazdaság)
Foglalkoztatás bővülése és munkahelyteremtés	Szakképzetlen munkaerő, fekete munkaerő alkalmazása, illetve szezonális foglalkoztatás
Gazdasági szerkezetátalakítás	Monokultúra kialakulása, túlzott gazdasági függőség a turizmus iparágtól
Alapinfrastruktúra fejlesztése	Ingatlan spekuláció, egyéb hatások érvényesülésének figyelmen kívül hagyása, járulékos költségek növekedése
Beruházások ösztönzése	Az infrastruktúra és a turisztikai létesítmények szezonális használata
Vállalkozások ösztönzése, autentikus idegenforgalmi szolgáltatások megjelenése és a mezőgazdasági vidékeken a részfoglalkoztatás biztosítása a helyi munkaerő alkalmazásával	Többletkapacitás kialakulása, helyi identitás elvesztése
Elmaradott területek fejlesztése – területfejlesztés	A tájegység adottságainak alternatív, más gazdasági ágazatban lehetséges hasznosításának figyelmen kívül hagyása
Multiplikátor (értéksokszorosító) hatás a jövedelem, a termelés és a foglalkoztatás területén	Vásárlóerő kivitele, szolgáltatások mérlegének negatív szaldója
Gazdasági erősödés többlet árutermeléssel és a turistáknak nyújtott szolgáltatásokkal, továbbá hozzájárulás a helyi közösség életminőségének javulásához	Importnövekedés, kereskedelmi mérleg negatív szaldója
Gazdasági tevékenység sokféleségének bővülése, gazdasági divezifikáció	Növekvő járulékos költségek
A helyi lakosság általános ellátási szintjének javulása	Infláció növekedése, folyó fizetési mérleg negatív szaldója
A regionális és kommunális felszereltség javulása a turisztikai infrastruktúra fejlesztése következtében	Infrastrukturális építmények visszafordíthatatlansága, gazdasági tervezés hiányában természeti-társadalmi terhelés növekedése s ezáltal pótlólagos kiadások növekedése
A speciális turisztikai infrastruktúra használatának lehetősége a lakosság által	A turisztikai infrastruktúra csak a turisták igényeit szolgálja, mert alacsony a lakosság vásárlóereje, illetve a turisták el vannak különítve

Forrás: Saját összeállítás Putzkó-Rátz 1998 alapján

Az idegenforgalmi adó szerepe a turizmusban

Annak érdekében, hogy a turizmus pozitív hatásai a fogadóterületen minél jobban érvényesüljenek és minél kevésbé legyenek jelen a negatív hatások a turizmus tárgyának fejlődéséhez és fejlesztéséhez keretfeltételeket szükséges állami szinten is meghatározni. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

- természeti,
- jogi,
- közgazdasági és pénzügyi keretfeltételek.

A pénzügyi diszponibilitás jelentős mértékben meghatározza a turizmus fejlesztésének lehetséges irányvonalait és az egyes hatások érvényre jutását. (Kaspar 1997)

A pénzügyi keretfeltételek biztosítása azért is szükséges, hogy a pozitív gazdasági hatásként jelentkező jövedelmekből a helyi önkormányzat, a helyi turisztikai vállalatok és vállalkozások, a turizmusban dolgozók, továbbá a turizmusban nem érdekelt helyi lakosság, illetve vállalkozások is részesüljenek közvetett módon. A minőségi turizmus megteremtéséhez ugyanis elengedhetetlen, hogy a turizmusból befolyt összegeket az idegenforgalomba visszaforgatva a fejlesztések ezekből az összegekből valósuljanak meg. Ezáltal a turizmus fejlődése valamennyi ott élő lakos, vállalkozás és a turisták életminőségét pozitív módon befolyásolhatja. (Jandala 1992)

Magyarországon ilyen pénzügyi keretfeltételt biztosít az idegenforgalmi adó, amely a helyi adók csoportjába tartozik és az 1990. évi C. törvény biztosítja a törvényességi feltételeket. (Kaspar 1997)

A törvény értelmében:

„Adókötelezettség terheli azt a magánszemélyt, aki nem állandó lakosként az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt és azt, aki az önkormányzat illetékességi területén olyan üdülésre, pihenésre alkalmas épületnek tulajdonosa, amely nem minősül lakásnak.” (Kaspar 1997, 107)

Adómentesség illeti meg többek között a 18. évüket be nem töltött, továbbá a 70. életévét betöltött magánszemélyeket. (Kaspar 1997)

„Az adó alapja a megkezdett vendégéjszakák száma, vagy a megkezdett vendégéjszakára eső szállásdíj, illetve a nem lakásnak minősülő üdülőnél az építmény hasznos alapterülete.

Az adó mértékének felső határa személyenként és vendégéjszakánként 300 Ft, vagy a szállásdíj 4%-a, illetve az épület után évente 900 Ft/m².” (Kaspar 1997, 107)

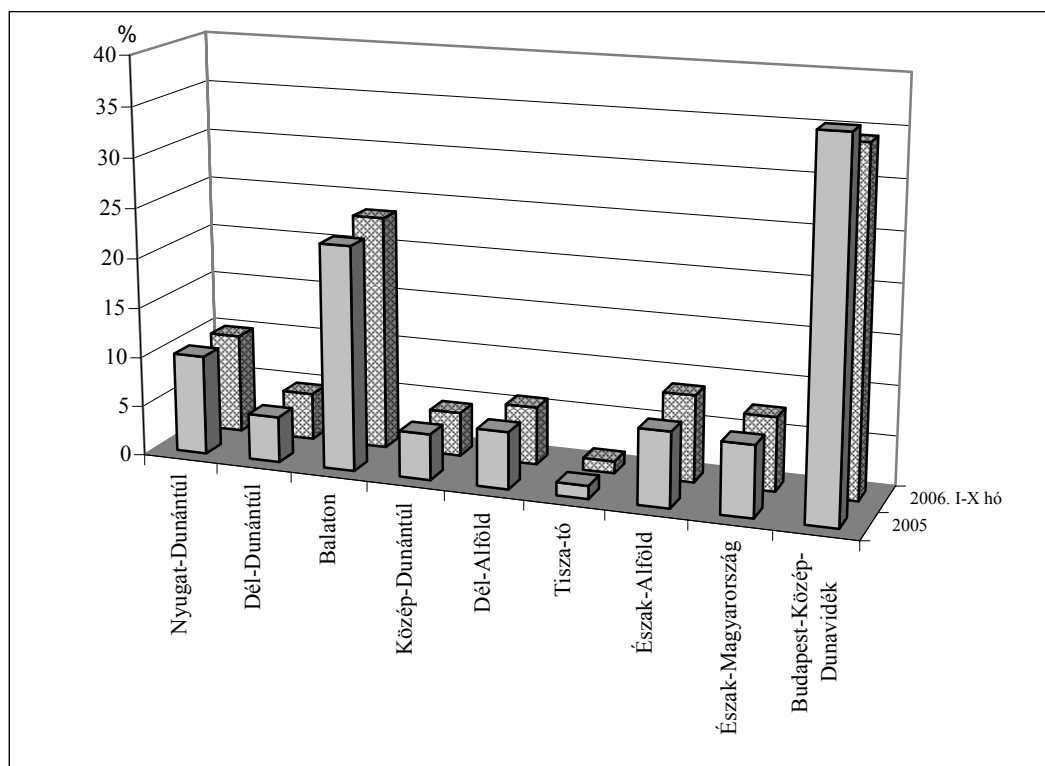
Az önkormányzatok 2005-től a vendégéjszakákhoz igazodó adó értékét saját döntésük alapján – a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan – maximum az inflációval növelheti a beszedhető idegenforgalmi adó értékét. (www. magyarorszag.hu)

A turizmus jelentősége Észak - Magyarországon

A második világháború utáni gazdaságfejlesztési politika prioritása Észak-Magyarországon a nehézipar (bányászat, kohászat, vegyipar, energetikai ipar) fejlesztése volt. A régió nehézipari fénykorának az 1990-es évek elején kiéleződött strukturális válság vetett véget, amely hazai politikai, társadalmi és gazdasági problémákkal, illetőleg a világgazdasági folyamatok megváltozásával magyarázható. (Perczel 1996)

A gazdasági szerkezetátalakítás keretein belül a régió elsősorban az idegenforgalomban látja azt a kitörési pontot, amelyet célszerű fejleszteni, hiszen olyan turisztikai termékekkel képes megjelenni a turizmus piacán - adottságai révén -, amelyek iránt kereslet tapasztalható, mind a belföldi, mind a külföldi turisták részéről.

2006 első 10 hónapjában a kereskedelmi szálláshelyeken 6,1 millió vendég összesen 17 millió vendégéjszakát töltött el. Észak-Magyarország részesedése az országos értékből 7,4% volt s így a turisztikai régiók rangsorában az ötödik helyen szerepelt. (www.hungarytourism.hu)

2. ábra: A vendégéjszakák turisztikai régiók szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A turizmus fejlődésének alapját a változatos és sokrétű idegenforgalmi vonzerők jelentik (Tóth 2005).

Az Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13 c. dokumentum a következőket írja a régió turizmusáról:

„Az Észak-magyarországi régió turisztikai adottságai sokrétűek, többeműek, sőt komplexnek is nevezhetők. A vonzerők jelentős része az elmúlt öt évben még inkább felértékelődött, bővülő tartalmú turisztikai termékek alakultak ki.” (Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13). A régió kiemelkedő vonzerőit a dokumentum az alábbi csoportokba sorolja:

- a három világörökségi helyszín (Hollókő és az Aggteleki cseppkőbarlang, a Tokajhegyaljai történelmi borvidék, s várhatóan nemsokára Ipolytarnóc) mellett,
- a négy borvidék (Mátrai, Bükkaljai, Egri, Tokaj-hegyaljai),
- a történelmi városok, épített örökségek (várak, kastélyok) vallási és történelmi emlékhelyek, nemzeti parkok, a hegyvidékek (Mátra, Bükk, Zemplén),
- gyógy és termálfürdők, klimatikus gyógyhelyek továbbá
- az újonnan megalakult tematikus utak,
- az évről-évre visszatérő nemzetközi és országos rendezvények.

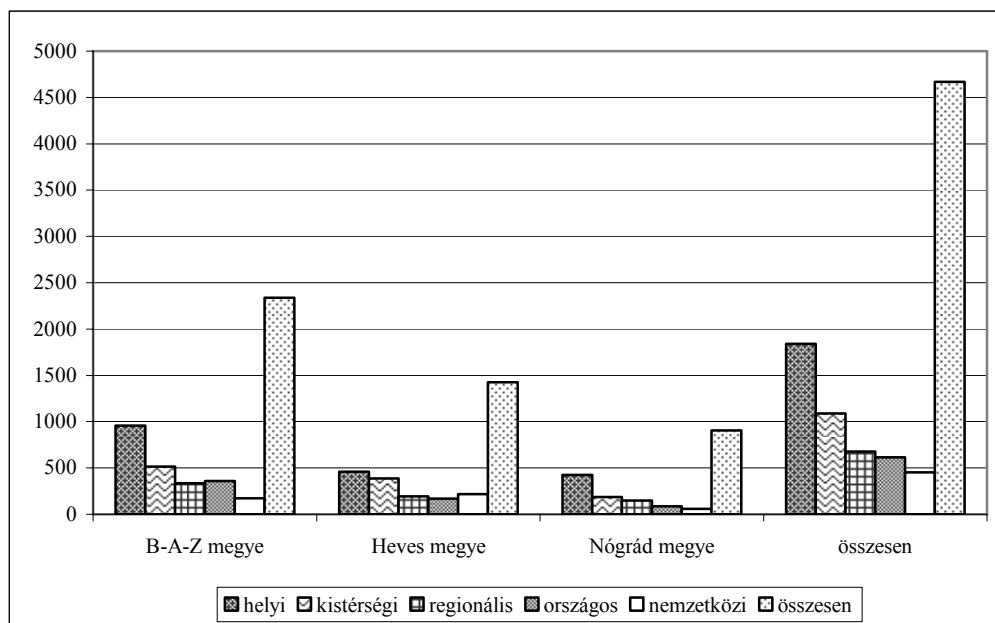
A stratégiában feltárt 4670 vonzeró jelentős része inkább helyi vagy kistérségi jelentőségű, emellett ezek jó része jelenleg inkább csak potenciálisan jelent hasznosítási lehetőséget.

2. táblázat: A régió turisztikai vonzeróinak megoszlása

	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves	Nógrád	Összesen
Helyi	956	459	424	1839
Kistérségi	516	387	186	1089
Regionális	335	192	150	677
Országos	358	170	85	613
Nemzetközi	173	219	60	452
Összesen	2338	1427	905	4670

Forrás: Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13.

A régió belül, a megye nagyságának, településszámának és természetesen páratlan természeti és kulturális szépségeinek köszönhetően Borsod-Abaúj-Zemplén megye rendelkezik a legtöbb vonzeróval, és ezen belül is a nemzetközi hatókörű vonzerók száma is ebben a megyében a legnagyobb. Ezt követi Heves, majd Nógrád megye.

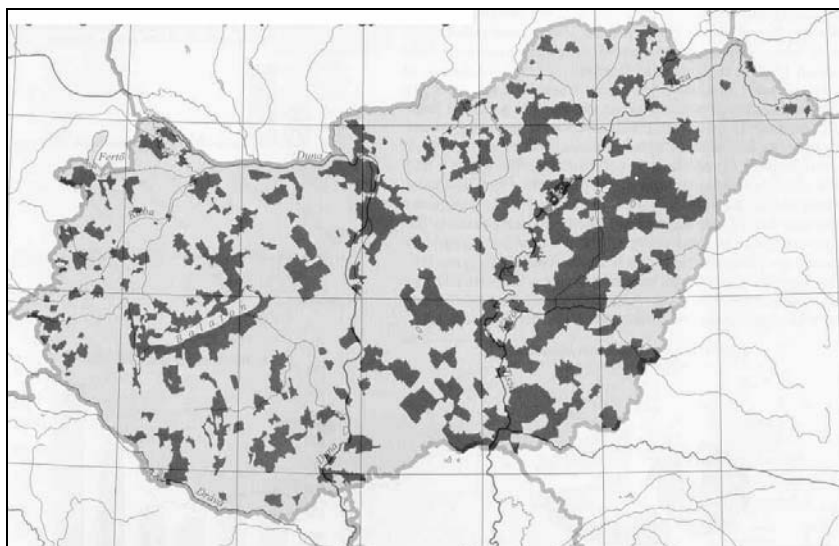
3. ábra: A turisztikai vonzerók megoszlása Észak-Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés az Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13 alapján

A régió idegenforgalmáról mindenképpen elmondhatjuk, hogy az utóbbi öt évben a vonzerók közül kiemelkedő fejlődést mutatnak a kulturális vonzerók, az egészségturisztikai, a táji értékekre, a hagyományokra, a bor és gasztronómiára alapozott vonzerók (Dávid 2004).

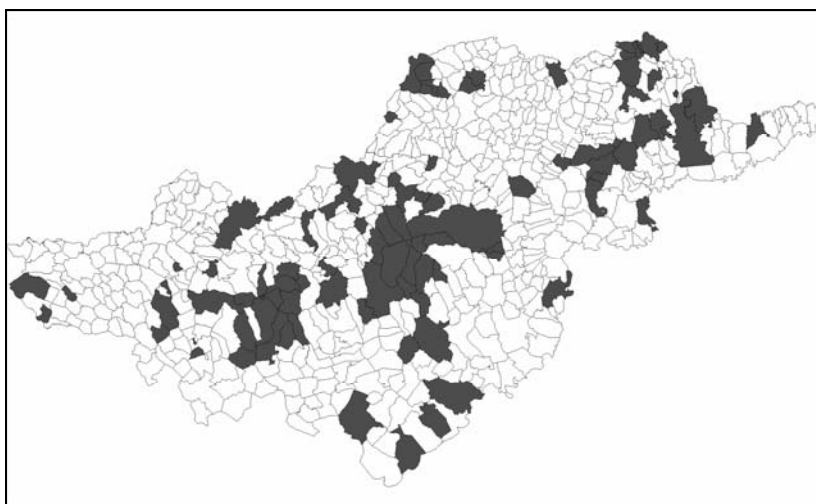
Az idegenforgalmi adó szerepe az Észak-magyarországi régió turizmusában

Vizsgálatunk területe az Észak-magyarországi tervezési-statisztikai régió volt, melynek területén két idegenforgalmi régió is osztozik (az Észak-magyarországi és a Tisza-tavi). Az Észak-magyarországi régióban 2004-ben 91 település élt az idegenforgalmi adó kivetésének törvény biztosította lehetőségével. Ez a régió településeinek mindössze 15%-a. Az alábbi térképen látható, hogy az adófajtát kivető települések koncentráltan helyezkednek el, egy-egy kisebb turisztikai desztinációhoz kapcsolódva (Mátra, Bükk, Tisza-tó, stb).

4. ábra: Helyi idegenforgalmi adót szedő települések Magyarországon (Magyarország idegenforgalma, 2006/07)

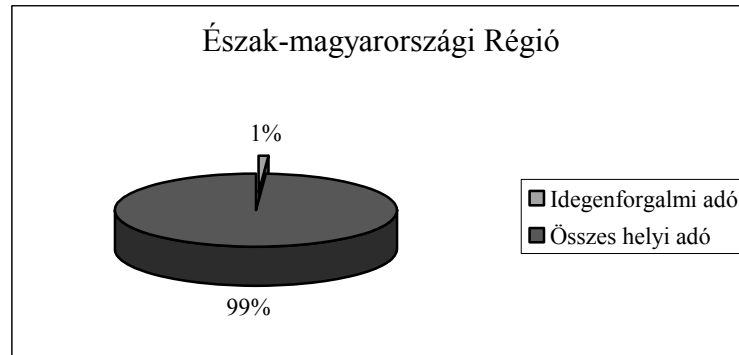
Forrás: Magyarország idegenforgalma, 2006/07 Cartographia

5. ábra: Helyi idegenforgalmi adót szedő települések Észak-Magyarországon

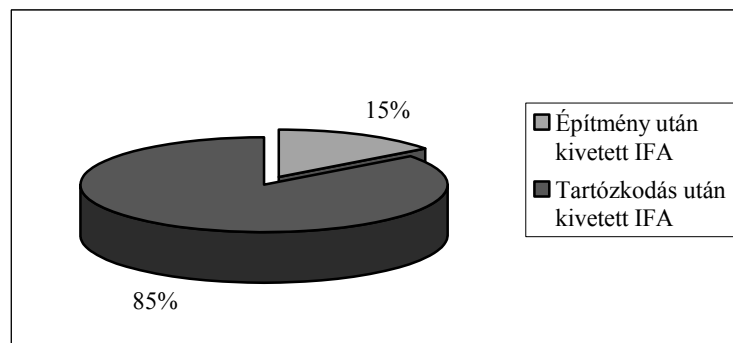
Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

A vizsgált adót szedő települések alacsony arányához hasonlóan igen kicsi, szinte minimálisnak tekinthető a régióban az idegenforgalmi adóbevételek részesedése az összes helyi adóból. Ez nyilvánvalóan annak is köszönhető, hogy a települések zöme valamilyen egyéb helyi adófajtát vet ki, idegenforgalmi adót viszont csak az említett 91 (6. ábra).

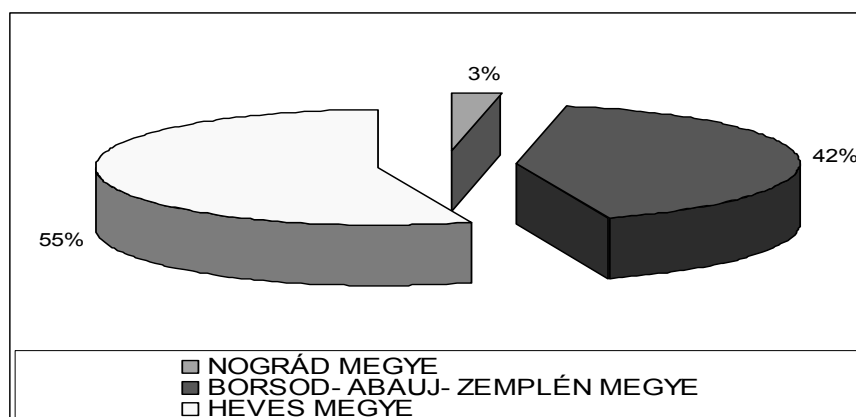
6. ábra: Az idegenforgalmi adóbevételek részesedése az össze helyi adóbevételeből a régióban
 Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

Az idegenforgalmi adóról szóló részben már szóltunk róla, hogy ezen adófajta adóalánya lehet az idegenforgalmat lebonyolító ingatlan, illetve a turista tartózkodása. Az Észak-magyarországi régióban az esetek 85%-ában ez utóbbi jellemző, persze ebbe beletartoznak azok a települések is, amelyek mindkét adóalanya vetnek ki adót.

7. ábra: Az idegenforgalmi adó adóalany típusainak megoszlása az Észak-magyarországi régióban
 Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

Az idegenforgalmi adó megyénként eltérő szerepet játszik az Észak-magyarországi régióban. Talán érdekes, de semmiképpen nem meglepő, hogy Heves megye a régió idegenforgalmi bevételeinek több, mint felét adja. A Mátravidék, Eger és környéke, valamint a Tisza-tó településeinek egyik jelentős bevételi forrása a helyi adó ezen fajtája. Szintén evidens, bár alacsony értéke talán indokolatlan – Nógrád megye harmadik pozíciója a régió belül. Ennek oka a megye kisebb területe és településszáma mellett az, hogy az idegenforgalom koncentrált, néhány településre összpontosul.

8. ábra: Az idegenforgalmi adóbevételek megyénkénti megoszlása Észak-Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

Az idegenforgalmi adók részesedése a megye összes helyi adójából természetesen szintén változó képet mutat. A legkedvezőbb a helyzet Heves megyében, ahol a vizsgált helyi adó fajta 2,1%-kal részesedik az összes értékből, Nógrád megyében ez a 0,5%-ot sem éri el.

3. táblázat: Az idegenforgalmi adó részesedése az összes helyi adóból megyénként

	Idegenforgalmi adó (eFt)	Összes helyi adó (eFt)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	113.554	15.012.850
Heves megye	161.401	7.449.468
Nógrád megye	10.632	2.851.926

Forrás: Saját számítás az ÖTM adatai alapján

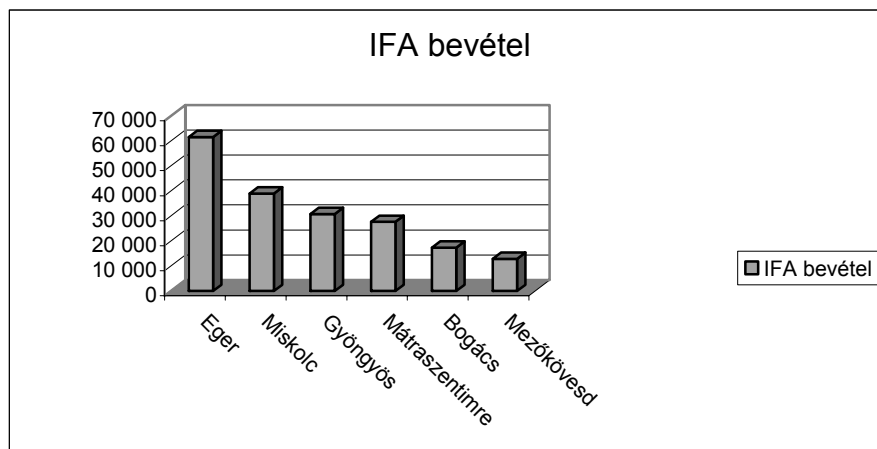
Az idegenforgalmi adóbevételek mértéke alapján nem csak a megyéket, hanem a régió belüli településeket is vizsgáltuk, és sorrendet állítottunk fel a bevételek nagysága alapján. A régióban a vezető szerepet a két nagyobb megyeszékhely, Eger és Miskolc foglalja el, ezt követi két mátrai település, majd az élmezőnyt két fürdőhely zárja (9. ábra). Ez a sorrend is jól tükrözi az Észak-magyarországi régió idegenforgalmának három vezető ágazatának, a kulturális, az egészség – és az aktív turizmus vezető szerepét és fontosságát.

Szinte teljesen hasonló sorrenddel találkozhatunk a régió idegenforgalmi bevételeit vizsgálva is (10. ábra). Ez természetesen nem meglepő, hiszen a bevételek egy része idegenforgalmi adó formájában jelenik meg, tehát a kettő szoros kapcsolatban van egymással. Mezőkövesd az egyetlen település a vezetők között, amelyben az idegenforgalmi adóbevétel alapján jobb helyezést ért el, mint az összes turisztikai bevétel tekintetében.

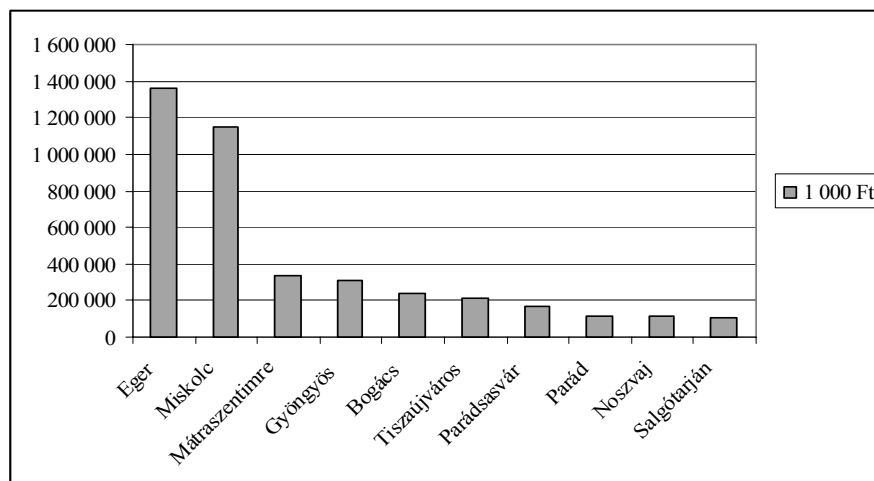
Az idegenforgalmi adó szerepe a helyi adótípusokon belül, mint azt láttuk az országos, illetve régiós összehasonlításban, a település gazdaságának jellegétől, a település nagyságától, idegenforgalmi potenciáljától is függ. Olyan nagyvárosban is, mint például Eger, ahol az idegenforgalom a helyi gazdaság egyik meghatározó ágazata, is csak 3% körüli a részesedés, ugyanez Miskolc esetében mindössze 1%.

Közepes nagyságú, jelentős idegenforgalommal rendelkező településeknél (mint a példaként vizsgált Mezőkövesd) ez az érték már magasabb lehet, bár ez esetben is csak ritkán éri el az 5%-ot. Jóval nagyobb az idegenforgalmi adó szerepe a komoly turisztikai potenciállal bíró kisebb települések esetében (mint például a régióban Bogács vagy Mátraszentimre), ahol a helyi

adóbevételek akár egyharmadát is adhatja az idegenforgalmi adó. Ezen települések önkormányzatai esetében természetesen egy-egy „rosszabb szezon” komoly költségvetési problémákat okozhat.

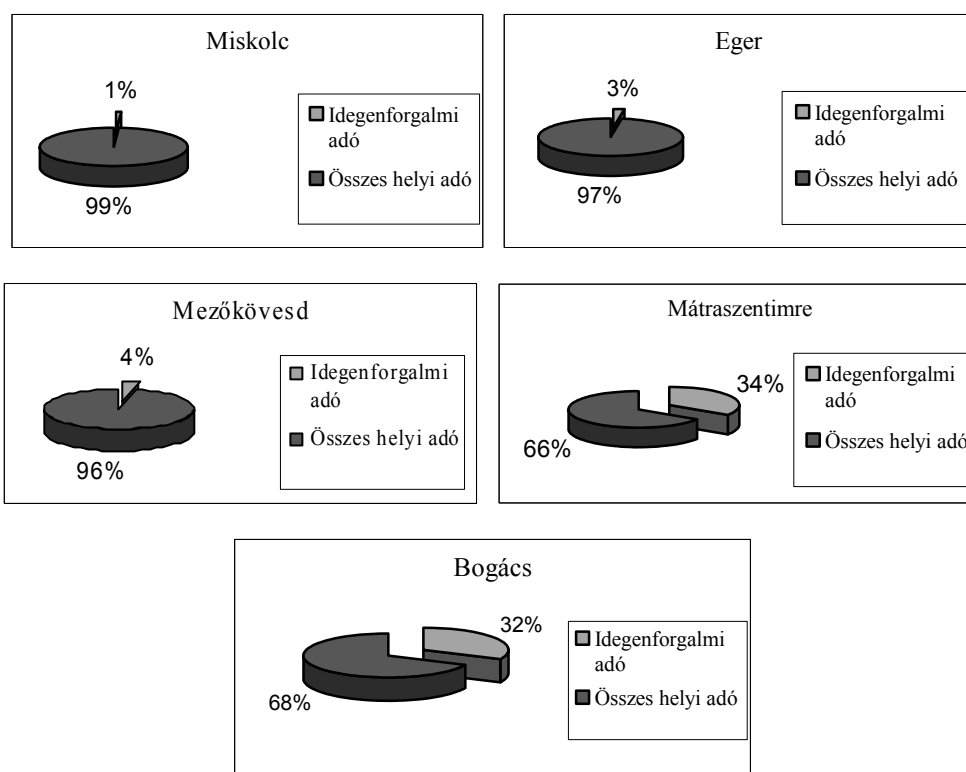

9. ábra: A régió legjelentősebb idegenforgalmi adóbevétellel rendelkező települései
Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

10. ábra: A régió legjelentősebb turisztikai bevétellel rendelkező települései
Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

Érdekesként megvizsgáltuk, hogy az egyes tájegységek milyen arányban rendelkeznek a régió idegenforgalmi adóbevételeiből. Jól láthatóan kiemelkednek a hegységekhez tartozó települések, elsősorban a Bükk, a Mátra és a Zempléni-hegység. Emellett Mezőkövesdnek köszönhetően a Borsodi Mezőség is közel 10%-kal részesedik. A Tisza-tó alacsonyabb relatív értéke annak köszönhető, hogy a két érintett megyéből csak néhány település fekszik a tó partján (a vizsgálatba nem a Tisza-tavi Idegenforgalmi Régió, hanem csak a közvetlenül tó partján fekvő települések kerültek). Talán az Aggteleki-karszt településeinek alacsonyabb részesedése érdekesnek mondható.

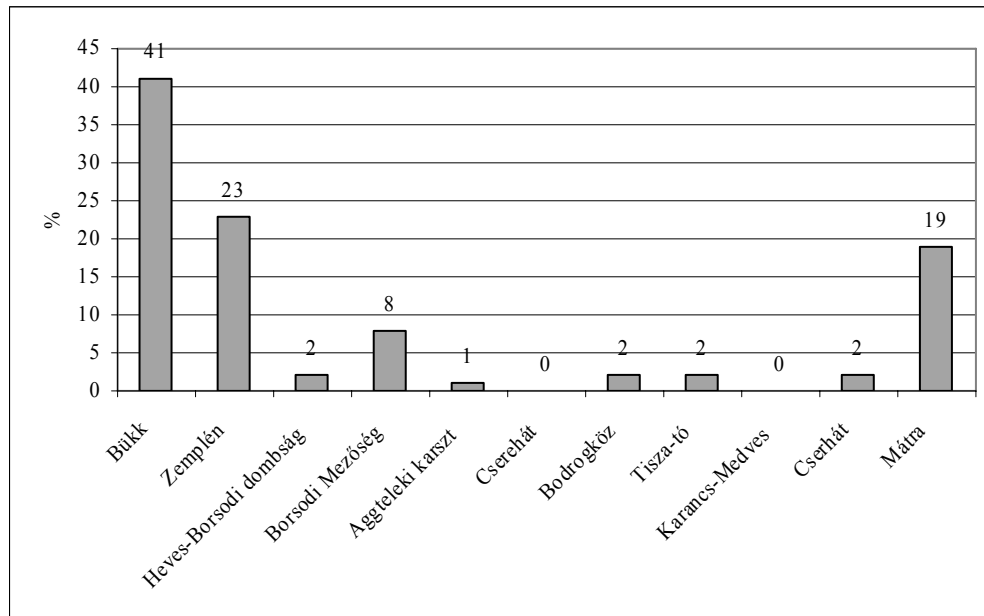

11. ábra: Az idegenforgalmi adó részesedése az össze helyi adóból egyes településtípusokban
 Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

Az idegenforgalmi adó egyik fő feladata, hogy a helyi önkormányzatot saját bevételhez juttassa. Emellett természetesen fontos szerepe jut az adótípusnak abban is, hogy a települési turizmus fejlesztését elősegítse. Sok esetben azonban a beszedett idegenforgalmi adó vagy nem turisztikai célokra fordítódik vissza, vagy – elsősorban alacsony összege miatt - nem tud hozzájárulni a helyi idegenforgalom fejlődéséhez.

Vizsgálatot végeztünk az Észak-magyarországi régióban a tekintetben is, hogy hogyan változtak egyes idegenforgalmi mutatók 2004 és 2005 között (ezekre az évekre tudtunk végleges statisztikai adatokat beszerezni). Több település esetében, amelyek idegenforgalmi adót szednek, sajnos az egyes mutatókra vonatkozóan nem álltak rendelkezésre hivatalos KSH adatok, azonban ezen települések is ábrázolásra kerültek.

Az első vizsgálati szempont a vendégek számának változása volt. A települések értékei között hatalmas különbségek voltak, a két szélső érték Szalonna (97,2%-os csökkenés) és Dédestapolcsány (800%-os növekedés) volt. A települések felében csökkent a vendégforgalom, általában 0,1-25%-kal. 50%-nál nagyobb forgalommnövekedést csak Mezőkövesd, Abaujszántó, Dédestapolcsány, Regéc, Uppony, Mátraderecske, Zagyvaszántó és Pásztó települések könyvelhettek el. Ezeken a településeken az idegenforgalmi adó mértéke is jelentős, még a legnagyobb költségvetéssel rendelkező Mezőkövesd városban is 4%-ot tesz ki a helyi adóbevételekből. A legnagyobb visszaesés a mutató tekintetében Tállyán, Szalonnán és Bélapátfalván volt.

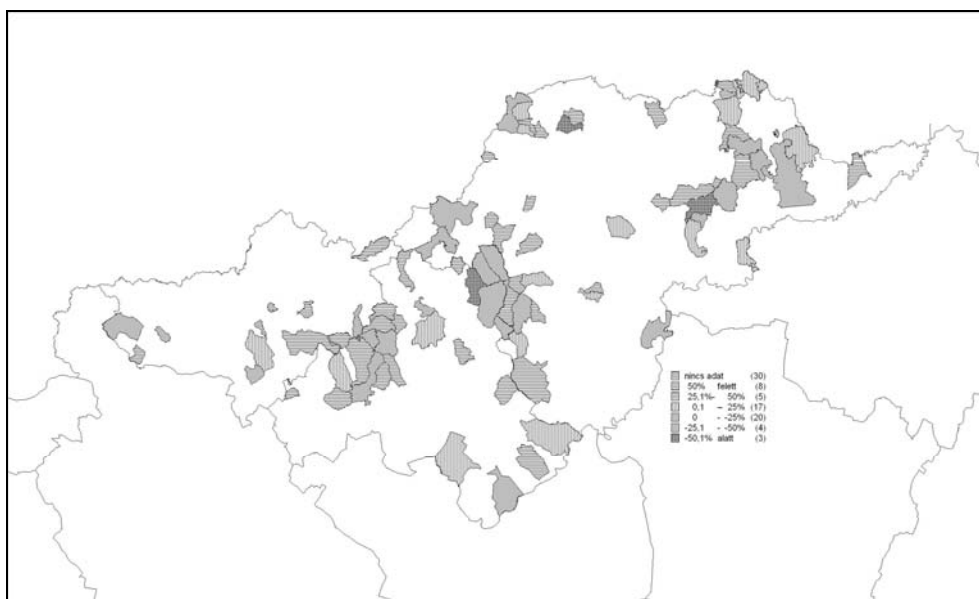
12. ábra: Az idegenforgalmi adó megoszlása tájegységenként az Észak-magyarországi régióban
 Forrás: Saját szerkesztés az ÖTM adatai alapján

A következő vizsgált mutató a vendégéjszakák száma volt. A vendégforgalomhoz hasonlóan azt mondhatjuk, hogy a települések esetében jelentős szélsőségek jelentkeztek (Szalonna esetében 96,8%-os visszaesés, míg Dédestapolcsány esetében 956%-os növekedés volt tapasztalható). Leszögezhetjük ugyanakkor, hogy azokon a településeken, ahol csökkent a vendégforgalom, ott természetesen a vendégéjszakák száma is csökkent, ugyanakkor nagyobb mértékben. Ezt támasztja alá az is, hogy a legelső kategóriába már több település is bekerült (Szalonna, Cserépfalu, Tállya, Rátka és Bélapátfalva). Ezek közül talán Cserépfalu esete lehet érdekes, ahol annak ellenére, hogy a helyi adóbevételek 2,2%-a idegenforgalmi adóból származik, jelentősen csökkent a vendégéjszakák száma. A többi település esetében ez az érték a 0,5%-ot sem éri el.

Ugyanez a folyamat igaz ellentétes előjellel a növekedést felmutató településeken, hiszen míg a vendégek száma csak 8 településen nőtt 50%-nál nagyobb értékkel, addig a vendégéjszakák száma tekintetében ez a csoport kiegészül Arló, Füzér és Heves településekkel. Ez utóbbiak esetében az idegenforgalmi adó – Heves kivételével - majd 10%-kal rendelkezik a helyi adóbevételekből. (Arló 8,1%, Füzér 9,5%).

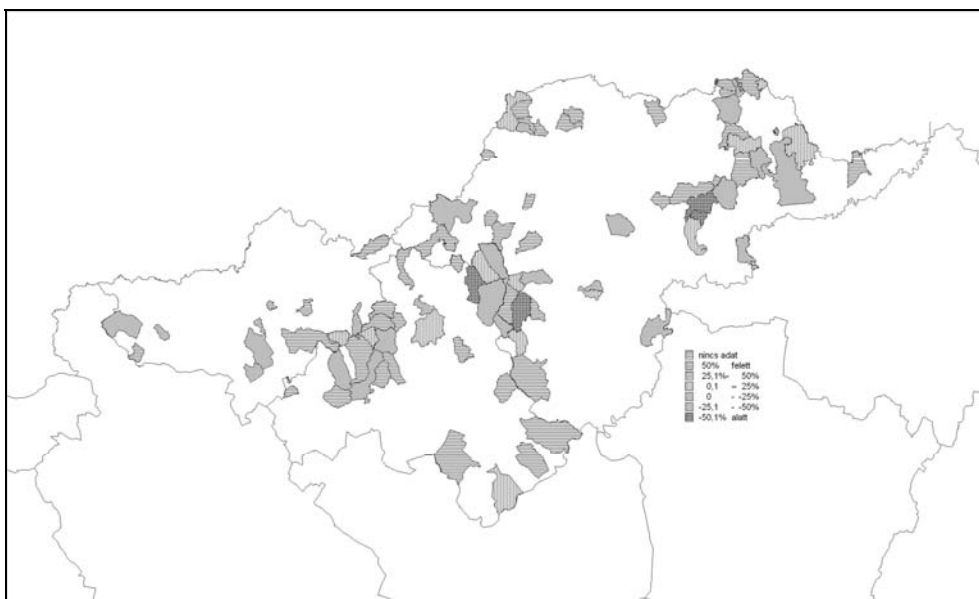
A harmadik vizsgált tényező a kereskedelmi szálláshelyek számának változása volt. Elmondhatjuk ezen mutató esetében egyrészt, hogy a vizsgált települések egyharmadában az értéke nem változott, másrészt, hogy több településen nőtt a kereskedelmi szálláshelyek száma, mint csökkent. A két szélsőérték Mályi (51,2%-os csökkenés) és Dédestapolcsány (1100%-os növekedés). Ez utóbbi esetében tehát érthető az előző két mutató esetében is elfoglalt előkelő helyezés és magas érték.

Ezt ugyanakkor nem indokolja az, hogy az idegenforgalmi adó értéke igen csekély volt az önkormányzat helyi adóbevételeiből. Bizakodásra adhat okot az is, hogy a vizsgált települések jó részében 20%-nál magasabb értékben növekedett a kereskedelmi szálláshelyek száma. Ezek a szálláshelyek ugyanis a jövőben idegenforgalmi adót fognak fizetni, amely hozzájárulhat az adott önkormányzat turisztikai fejlesztéseinek elősegítéséhez.

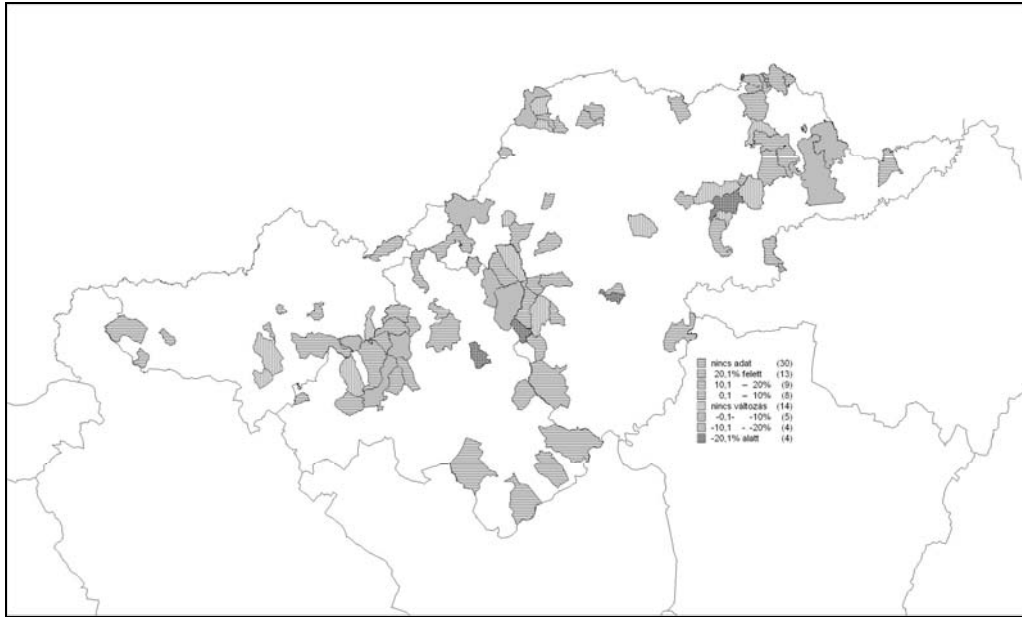
13. ábra: A vendégek számának változása 2004-2005 között a helyi idegenforgalmi adót szedő településeken Észak-Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés a KSH és az ÖTM adatai alapján

14. ábra: A vendégéjszakák számának változása 2004-2005 között a helyi idegenforgalmi adót szedő településeken Észak-Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés a KSH és az ÖTM adatai alapján

15. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek számának változása 2004-2005 között a helyi idegenforgalmi adót szedő településeken Észak-Magyarországon
 Forrás: Saját szerkesztés a KSH és az ÖTM adatai alapján

Összegzés

Napjainkban hazánkban szinte alig van olyan település, amely egyik lehetséges kitörési pontjaként ne az idegenforgalmat jelölné meg. Sokuk esetében ugyanakkor a fejlesztések egyik legfőbb hátráltató tényezője a tőkehiány. Különösen igaz ez hazánk egyik legelmaradottabb területére, az Észak-magyarországi régióra. Pedig ha végigtekintjük a régió vonzerejét (gyógy- és termálfürdők, klimatikus gyógyhelyek, világörökségi helyszínek, borvidékek, történelmi városok, vallási és történelmi emlékhelyek, nemzeti parkok, hegyvidékek) igen változatos palettát tud kínálni a térség a turisták számára. A fejlesztésekhez hiányzó tőke egyik lehetséges forrása az idegenforgalmi adó.

Tanulmányunkban bemutattuk, hogy a régióban sajnos kevés település (a régió településeinek 1/5-e sem) él a törvény által kínált adóbeszedési lehetőséggel. Megyék tekintetében Heves megye, míg települések tekintetében elsősorban a történelmi városok, gyógyfürdők, illetve a kedvelt hegyvidéki turistaközpontok emelkednek ki magasabb idegenforgalmi adóbevételeikkel. Azt azonban, hogy az idegenforgalmi adó egyértelműen indukálná a helyi turisztikai fejlesztéseket, egyértelműen nem mondhatjuk ki. Vannak települések, ahol a jelentősebb idegenforgalmi adóbevételhez a vizsgált turisztikai mutatók nagyobb növekedése is kapcsolódik (pl.: Mezőkövesd, Uppony, Regéc, stb), a legtöbb esetben azonban nem mutatható ki ez a szignifikancia. Az azonban kijelenthető, hogy azokon a településeken, ahol a vizsgált mutatók növekedést produkáltak, a jövőben nagyobb idegenforgalmi adóbevételre számíthatnak, amely hozzájárulhat az adott önkormányzat turisztikai fejlesztéseinek elősegítéséhez.

Felhasznált irodalom

- Boers, H. – M. Bosch (1994): A Föld mint üdülőhely. Bevezetés a turizmus és a környezet kapcsolatrendszerébe. Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola. Budapest.
- Dávid L. (2004): A Vásárhelyi Terv turisztikai lehetőségei. Gazdálkodás 9. sz. különkiadása, 86-94. o.
- Jandala Cs. (1992): A turizmus közgazdasági elemzésének módszerei. Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft. Budapest.
- Kaspar, C. (1997): Turisztikai alapismeretek. 1. és 2. füzet. Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola. Budapest.
- Lengyel M. (1994): A turizmus általános elmélete. KIT Képzőművészeti Kiadó. Budapest.
- Mundruczó Györgyné – Stone, G. (1996): Turizmus – elmélet és gyakorlat. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.
- Perczel Gy. (szerk.) (1996): Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Puczkó L. – Rátz T. (1998): A turizmus hatásai. Aula-Kodolányi János Főiskola. H.n.
- Tóth G. (2005): A magyarországi idegenforgalmi régiók. In: Területi Statisztika 8. (45.) évf. 2. szám 147–162. o.
- Magyarország idegenforgalma, 2006/07 Cartographia
Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13
www.bm.hu
www.ksh.hu
www.hungarytourism.hu
www.magyarorszag.hu